

Lehdistötiedote

Luxemburg, 15. kesäkuuta 2022

EU:n innovaatiokuilun kaventaminen: jäsenvaltioiden on osallistuttava aktiivisemmin

Euroopan komissio toteuttaa erityistoimia (laajentamistoimenpiteitä) tarkoituksenaan kaventaa EU:ssa pitkään vallinnutta tutkimus- ja innovaatiokuilua ja saada käyttöön huippuosaamista T&I-alalla jäljessä olevissa maissa, jotta kyseisillä mailla olisi parempi pääsy EU:n keskeiseen rahoitukseen. Tänäään julkaistussa kertomuksessa Euroopan tilintarkastustuomioistuin kuitenkin toteaa, että todellinen muutos riippuu suurelta osin kansallisista viranomaisista, joiden on asetettava tutkimus ja innovointi etusijalle, jotta investointeja ja uudistuksia lisätään. Laajentamistoimenpiteillä näiden maiden edistyminen saadaan käynnistettyä, mutta toimenpiteet eivät ole yksinään riittävän tehokkaita saamaan aikaan tarvittavia muutoksia kansallisissa tutkimus- ja innovaatioekosysteemeissä.

Osallistuminen EU:n monivuotisiin tutkimus- ja innovointiohjelmiin perustuu huippuosaamiseen, minkä vuoksi vain parhaat ehdotukset valitaan. Tämän seurauksena heikosti suoriutuvien maiden – joiden tutkimus- ja innovointiekosysteemit ovat vähemmän kehittyneitä – tutkijoilla ja innovoijilla on vaikeuksia kilpailla paremmin suoriutuvien maiden tutkijoiden ja innovoijien kanssa, ja he onnistuvat saamaan paikkoja ohjelmissa harvemmin, mikä puolestaan rajoittaa kyseisten maiden mahdollisuuksia korjata tutkimuksen ja innovoinnin puutteet. EU puuttui tähän noidankehään ottamalla käyttöön toimenpiteitä, joilla laajennetaan osallistumista Horisontti 2020 -puiteohjelmaan kaudella 2014–2020. Toimenpiteet kohdennettiin vuodesta 2004 lähtien liittyneisiin 13 maahan sekä Luxemburgiin ja Portugaliin.

”Eri puolilta EU:ta tulevien tutkijoiden olisi voitava hyötyä EU:n rahoitusohjelmista, jotta EU:n potentiaalia voitaisiin hyödyntää ja innovaatiojohtajien ja vaatimattomien innovoijien välistä kuilua kaventaa”, totesi kertomuksesta vastaava tilintarkastustuomioistuimen jäsen Ivana Maletić. *”Vaikka komissio auttaa heikommin suoriutuvia maita kuromaan eroa umpeen, sen tuki ei ole ihmelääke, vaan se voi toimia vain katalyysaattorina. Jäsenvaltioiden on osallistuttava täysimääräisesti, jotta noidankehä saadaan katkaistua.”*

Tarkastajat totesivat, että laajentamistoimenpiteet olivat tarkoituksenmukaisia, koska niillä puututtiin syihin, joiden vuoksi tiettyjen EU-maiden tutkimus- ja innovaatioosuus on heikko ja niiden osallistuminen EU:n peräkkäisiin ohjelmiin vähäistä. Tarkastajat kritisoivat kuitenkin sitä, että laajentamishankkeet keskittyivät vain muutamaa maahan. Tällöin vaarana on noidankehän jatkuminen, sillä jotkin kohdemaat hyötyivät laajentamistoimenpiteistä jälleen huomattavasti

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot. Kertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

vähemmän kuin toiset. Tarkastajat kehottavat komissiota välttämään sitä, että suurin osa hankkeista annetaan vain muutamille maille, ja ryhtymään toimiin osallistumisen laajentamiseksi, jos jatkuvia jyrkkiä eroja maiden välillä ilmenee.

Tietyn maan suorituskykyyn ratkaisevasti vaikuttavia tekijöitä ovat kuitenkin kansalliset T&I-investoinnit ja -uudistukset. Vuonna 2020 keskimääräinen T&I-investointien määrä EU:ssa oli 2,3 prosenttia bruttokansantuotteesta, eli määrä alitti 3 prosentin tavoitteen. Laajenevasti osallistuvista 15 maasta vain Slovenia ja Tšekki investoivat yli 2 prosenttia. Tämän lisäksi kaikki maat eivät hyödyntäneet toimintapolitiikan tukijärjestelyä, joka on yksi komission tarjoamista kansallisten uudistusten edistämiseen tarkoitetuista toimintapoliittisista välineistä. Maat saattoivat vapaasti päättää, toteuttavatko ne komission suosituksia toimintapolitiikan tukijärjestelyn yhteydessä ja miten ne sen tekevät, minkä vuoksi komissiolle oli vain vähän valtaa saada aikaan muutoksia. Komissio hyödynsi kuitenkin toimintapolitiikan tukijärjestelystä saatua tietämystä tutkimusta ja innovointia koskevissa maakohtaisissa arvioinneissaan osana talous- ja finanssipolitiikan vuotuista koordinoitua (ns. EU-ohjausjakso).

Suurin osa laajentamishankkeista on edelleen käynnissä, joten niiden täysi vaikutus voidaan havaita vasta tulevana vuosina. Tarkastajat havaitsivat kuitenkin, että hankkeet olivat alkaneet tuottaa lupaavia alustavia tuloksia esimerkiksi tieteellisten julkaisujen määrän, verkostoitumisen ja avustusrahoituksen saatavuuden osalta. Hankkeilla oli kuitenkin myös ongelmia, koska niiden oli vaikea hankkia tarvittava täydentävä rahoitus hyvissä ajoin, palkata kansainvälisiä tutkijoita ja ennen kaikkea tuottaa omia tuloja jatkaakseen toimintaansa. Tarkastajat analysoivat kahta toimenpidettä, joiden tarkoituksena on luoda pitkäaikaisia vaikutuksia edunsaajille: tiimityttämistä (huippuosaamiskeskusten tukeminen) ja ERA-oppituleja (huippututkijoiden tuominen tutkimuslaitoksille). Tarkastajat havaitsivat, että näiden toimien edunsaajilla oli vain rajalliset mahdollisuudet hyödyntää tutkimustuloksiaan.

Taustaa

EU on tukenut tutkimusta ja innovointia vuodesta 1984 lähtien perättäisillä puiteohjelmilla, kuten Horisontti 2020 -ohjelmalla (76,4 miljardia euroa kaudella 2014–2020) ja Horisontti Eurooppa -ohjelmalla (95,5 miljardia euroa kaudella 2021–2027). Syitä tiettyjen maiden heikkoon suorituskykyyn ja Horisontti 2020 -puiteohjelmaan osallistumisen vähäisyyteen ovat muun muassa riittämättömät tutkimus- ja innovaatioekosysteemit (esim. hajanainen hallintotapa, vähäiset investoinnit), inhimillisen pääoman puutteet (aivovuoto) ja tutkimus- ja innovointilaitosten vähäinen kansainvälistyminen. Laajentamistoimenpiteiden tavoitteena oli parantaa heikosti suoriutuvien maiden tutkimuslaitosten valmiuksia auttamalla niitä verkostoitumaan, tekemään yhteistyötä johtavien laitosten kanssa ja houkuttelemaan korkeasti koulutettua henkilöstöä. Näiden toimenpiteiden talousarvio oli 935 miljoonaa euroa Horisontti 2020 -puiteohjelmassa vuosina 2014–2020 ja on 2,95 miljardia euroa Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa vuosina 2021–2027. Kaikki Horisontti 2020 -puiteohjelmassa laajenevasti osallistuviksi maiksi luokitellut jäsenvaltiot säilyttivät tämän aseman Horisontti Eurooppa -puiteohjelmassa lukuun ottamatta Luxemburgia, jonka on korvannut Kreikka.

Erityiskertomus 15/2022 *Horisontti 2020 -puiteohjelmaan osallistumisen laajentamiseen tähtäävät toimenpiteet olivat hyvin suunniteltuja, mutta kestävä muutos riippuu pääasiassa kansallisten viranomaisten toimista* löytyy Euroopan tilintarkastustuomioistuimen verkkosivustolta (eca.europa.eu). Myöhemmin tänä vuonna Euroopan tilintarkastustuomioistuin julkaisee erityiskertomuksen Horisontti 2020 -puiteohjelman ja Euroopan rakenne- ja investointirahastojen välisistä synergioista.

Lehdistö – yhteydenotot

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen lehdistöpalvelu: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547